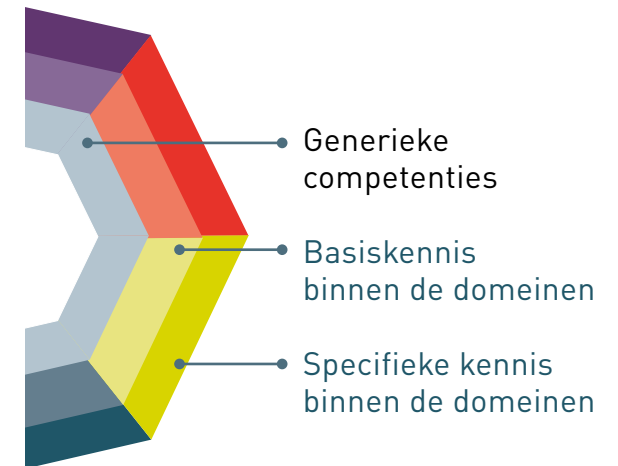

Kennisbouwstenen

voor professionals die integraal werken in de wijk

TIP!
Wil je zoeken
naar een specifiek
onderwerp?
Gebruik **ctrl + f**
om de zoekfunctie
te openen.

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Introductie

Verschillende vragen over uiteenlopende onderwerpen van diverse doelgroepen. Dat is de uitdagende en dagelijkse praktijk van wijkteams. Maar wat betekent dat voor de kennis – zowel de algemene als specifieke – waarover wijkteams moeten beschikken? En hoe maken we ontbrekende kennis toegankelijk? Voor het beantwoorden van o.a. deze vragen zijn de kennisbouwstenen ontwikkeld.

De kennisbouwstenen zijn bedoeld voor professionals; wijkteammedewerkers, teamleiders en beleidsmedewerkers kunnen ermee werken en de kennis toepassen in hun eigen praktijk. Bijvoorbeeld voor het verkrijgen van benodigde ingrediënten van een scholingsplan of als bruikbare hulpbron voor wijkteams bij (complexe) casussen. Hiervoor is de bijbehorende handreiking 'kennis bouwen' ontwikkeld.

'Er ligt nu een scholingsplan. Nu hebben we dit veel meer dan voorheen op teamniveau besproken duidelijk gemaakt welke kennis er al is en welke nog nodig is. Heel zichtbaar werd dat we voor scholen en voor werk/inkomen maar één contactpersoon hebben. Hier moeten we allemaal wat van weten!'

– Medewerker sociaal team Molenlanden

Wijkteams komen in contact met veel verschillende doelgroepen. De doelgroepen waarmee het wijkteam het meest in aanraking komt zijn opgenomen in de kennisbouwstenen. Dit zijn ouderen, mensen met niet-aangeboren hersenletsel (NAH), mensen met een licht verstandelijke beperking (LVB), mensen die laaggeletterd zijn, mensen met een migratieachtergrond, lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen, transgenders, intersekseconditie, queers en anderen (LHBTIQ+) en mensen met een chronische ziekte.

Ontstaansgeschiedenis

De ontwikkeling van de kennisbouwstenen is begonnen in de gemeente Amersfoort/regio Eemland met de ontwikkeling van kenniskaarten. Het team van 'Integraal werken in de wijk' heeft hier in 2016 een bijdrage aan geleverd en in 2017 is besloten om het initiatief uit te breiden naar een landelijk model; de kennisbouwstenen.

De kennisbouwstenen zijn getoetst aan landelijk beschikbare kennis en zijn voorgelegd aan verschillende kennisinstituten, wijkteams en hun professionals. De bouwstenen worden regelmatig geüpdatet en aangevuld.

Doelen en bruikbaarheid

De kennisbouwstenen hebben meerdere doelen en toepassingsmogelijkheden.

Doelen:

- De vindbaarheid van relevante en betrouwbare kennisbronnen verbeteren.
- Up-to-date informatie over relevante doelgroepen verschaffen.
- Helderheid geven over generieke competenties.
- Overzicht bieden van de algemene en specifieke kennis waarover wijkteams (moeten) beschikken.
- Duidelijkheid geven over de domeinen en doelgroepen waarop een wijkteam bevestigd kan worden.

Toepassingsmogelijkheden:

- Ondersteuning bij de inzet van beschikbare kennis, kennisontwikkeling en borging.
- Het gezamenlijk ontwikkelen van een scholingsplan.
- Afbakening van vragen die het wijkteam beantwoordt of waarvoor een specialist nodig is.
- Als naslagwerk met diverse kennisbronnen.

'De kennisbouwstenen zijn makkelijk in gebruik en compleet van inhoud. Voor ons onderzoek met jeugdprofessionals in West-Brabant hebben wij het onderdeel 'opvoeden en opgroeien' veelvuldig geraadpleegd. Je bent verzekerd van de meest actuele beschikbare kennis en tools voor de jeugdprofessional. Het is fijn dat alles zo compact en gecomprimeerd op 1 plek te vinden is.'

– Eva Blaauw, docentonderzoeker

Toelichting bouwstenen

De kennisbouwstenen zijn weergegeven in de vorm van een karrewiel. Professionals nemen hierin een centrale positie in. Het handelen van de professional is gericht op de inwoner met een (meervoudige) vraag of probleem. De inwoner staat daarom dichtbij de professional afgebeeld.

Het vertrekpunt is dat iedere professional uit een wijkteam beschikt over generieke competenties. Deze staan in de cirkel rondom de professional en de doelgroepen. Specifieke kennis en kennisbronnen voor professionals staan gerangschikt onder de zeven kennisdomeinen.

Bij het beschrijven van de kennis waarover wijkteams moeten beschikken, is gebruik gemaakt van het 'T-shaped professional'-model. Uitgangspunt van dit model is dat de kennis bestaat uit (1) generieke competenties en (2) algemene en specifieke kennis op een bepaald kennisdomein. Wijkteams bestaan uit mensen met diverse, elkaar aanvullende expertise over kennis(domeinen).

Er wordt onderscheid gemaakt in zeven kennisdomeinen, namelijk:

- lichamelijke gezondheid
- dagelijks functioneren
- inkomen
- participatie
- opvoeden en opgroeien
- veiligheid
- psychische gezondheid

Elke domein bevat drie typen kennis: algemene kennis die nodig is om te signaleren en een vraag te verhelderen, specifieke kennis die nodig is om mensen te ondersteunen en links naar verdiepende documenten, websites en/of een e-learning. Samen vormen deze typen kennis de kennisbouwstenen waarover een wijkteam kan beschikken. Het document is niet uitputtend; beoogd wordt om door toetsing in de praktijk de bouwstenen te blijven ontwikkelen.

Voor meer informatie over de bouwstenen of voor ondersteuning bij de toepassing ervan, kan contact worden opgenomen met: info@integraalwerkenindewijk.nl

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt

Begrippen als 'eigen kracht' en 'cliëntgericht werken' zijn aardig ingeburgerd. Maar lukt het om werkelijk aan te sluiten bij noden en behoeften van inwoners en cliënten? Wat is voor inwoners en cliënten belangrijk als het gaat om goede zorg en ondersteuning?

I&O research heeft klantenpanels waar zij jaarlijks de tevredenheid peilen over het sociaal domein. [In 2017 rapporteerde zij:](#)

1 op 10 zorggebruikers geeft een onvoldoende. Top 5 van redenen.

1. Lange wachttijd voordat de hulp op gang kwam (57%).
2. Het niet goed naar de hulpvrager luisteren (50%).
3. Organisaties die niet goed samenwerken (43%).
4. Steeds maar weer dezelfde gegevens geven (42%).
5. Te veel doorverwijzingen (38%).

Hoe kun je goed aansluiten?

Wees je bewust van jouw visie op diensten en hulp die je biedt. Omarm je de volgende visie?

- Ieder mens heeft een eigen plek om te wonen en te leven; dat geeft de gelegenheid om mee te doen in de samenleving.
- In een inclusieve samenleving hoort iedereen erbij en telt iedereen mee. Daarvoor is er ruimte nodig om aan te sluiten bij de diverse achtergronden en leefstijlen van inwoners en cliënten.

Tips voor het contact met inwoners en cliënten:

- Ga in op de behoeften van inwoners en cliënten.
- Stel de inwoner/cliënt op zijn gemak.
- Wees transparant.
- Pas je tempo aan dat van de cliënt aan.
- Wees betrouwbaar

Wat werkt in de hulpverlening?

- Versterk de autonomie van de cliënt door zijn eigen visie en oplossingen te (helpen) ontwikkelen.
- Werk respectvol samen met de cliënt als gelijkwaardige partners met verschillende expertises.
- Laat de realistische verwachting ontstaan dat doelen bereikt kunnen worden en creëer vertrouwen door het bekrachtigen van successen.

- Richt je op de inwoner/cliënt in de gehele omgeving waarin hij leeft en op het vergroten van zijn eigen kracht en zelfregie.
- Ga als professionals en beleidsmakers in gesprek mét mensen i.p.v. over hen te praten.
- Geef als gemeente of zorgorganisatie inwoners of cliënten een podium om gezamenlijk in gesprek te komen.
- Ondersteuning is effectief wanneer deze omarmd wordt door de mensen waar het voor bedoeld is en als deze past bij het dagelijks leven en bij hun behoeften.
- Start bij de hulp bij praktische zaken, ook om vertrouwen en veilig. te maken met de cliënt'. Vertrouwen en veiligheid zijn daarin belangrijk.
- Continuïteit van de hulpverlening.

Meer lezen:

[Wat werkt bij integraal werken in de wijk, cliënt en professional.](#)

[Perspectief van de klant als uitgangspunt \(Hoofdstuk 5 Blz. 12\)](#)

[Werken vanuit zelfregie](#)

[Wat hebben jeugdigen en ouders nodig om verantwoordelijkheid te nemen en regie te voeren?](#)

[Sleutels voor cliëntgericht werken](#)

[Samenwerking GGZ en sociale professionals in ondersteuning participatie van burgers](#)

[Tips van cliënten over gedeelde besluitvorming](#)

[Tools om met cliënten in gesprek te gaan](#)

[Oplossingsgericht werken](#)

[Behoefteonderzoek onder jonge ouders over de mogelijkheden van digitalisering in relatie tot preventieve gezondheidszorg](#)

[Uitleg de nieuwe route van zorg voor burgers/cliënten](#)

[E-learning reflecteer je op je eigen professionele basishouding](#)

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke
gezondheid

Dagelijks
functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en
opgroeien

Veiligheid

Psychische
gezondheid

Kennis over jeugd

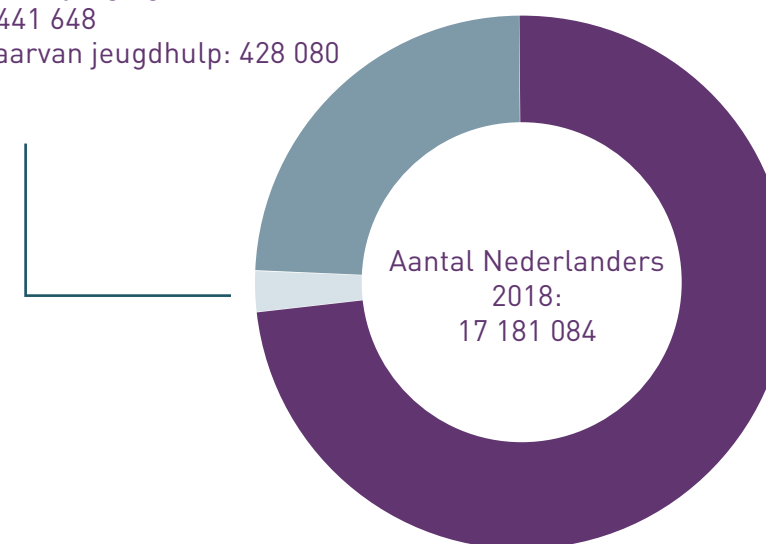
Omvang

In Nederland waren in 2018 bijna dan 2,6 miljoen meerpersoonshuishoudens met kinderen. Een aanzienlijk deel van de bevolking bestaat uit jeugdigen: op 1 januari 2018 een kleine 4,5 miljoen (van 0 tot 25 jaar) volgens cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Daarbij is 13% van de bevolking jonger dan 12 jaar. Per regio zijn er echter grote verschillen te zien in deze aantallen. In 2018 ontvingen ruim 400 duizend jeugdigen een vorm van jeugdhulp. Hierbij is het opvallend dat meer jongens dan meisjes een beroep doen op jeugdhulp.

Beschrijving

In de eerste levensfasen maakt de mens een grote (biopsychosociale) ontwikkeling door. Een jeugdige ontwikkelt zich van baby tot volwassene en doorloopt daarin verschillende ontwikkelingsfasen. Denk bijvoorbeeld aan het leren praten op peuterleeftijd, zindelijkheid en het zelfstandig worden in de puberteit. Velen – ouders, verzorgers, opvoeders, familie, vrienden, burens – beïnvloeden de manier waarop een jeugdige zich ontwikkelt. Daarnaast wordt bijgedragen aan ontwikkeling en opvoeding door belangrijke leefdomsfeiren van jeugdigen, zoals kinderopvang, school en vrijetijdsactiviteiten. In specifieke situaties kunnen ook hulpverleners en andere ondersteuners bij jeugdigen betrokken zijn. Wanneer deze ondersteuning aan kinderen en hun opvoeders wordt geboden, is het belangrijk om aan te sluiten bij de ontwikkelingsfase en de ontwikkelbehoefte van het kind, alsmede bij de capaciteiten van ouders om hierin te voorzien. Daarbij komen vragen naar voren, zoals wat de invloed is van gezins- en omgevingsfactoren; of er sprake is van een normale of afwijkende ontwikkeling; én wat dit vraagt van de opvoeders. Omdat ieder gezin zijn eigen geschiedenis, omvang en overtuigingen heeft, is een persoonlijke en passende aanpak gewenst.

Aantal jeugdigen (0-22):
4 441 648
waarvan jeugdhulp: 428 080

Handige links

[Informatie voor opvoeders](#)

[Informatie voor \(jeugd\)professionals \[1\] en \[2\]](#)

[Informatie over normale ontwikkeling jeugdigen \[1\] en \[2\]](#)

[Tools voor de werken met jeugd](#)

[Cijfers rond jeugd](#)

[E-magazine samenwerken voor de jeugd](#)

[Jong en Transgender](#)

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis over ouderen

Omvang

Volgens cijfers van het CBS is momenteel 1 op de 6 mensen 65 jaar of ouder. Er wordt verwacht dat deze verhouding in 2050 1 op de 4 is. Nu zijn er rond de 3 miljoen mensen ouder dan 65 jaar.

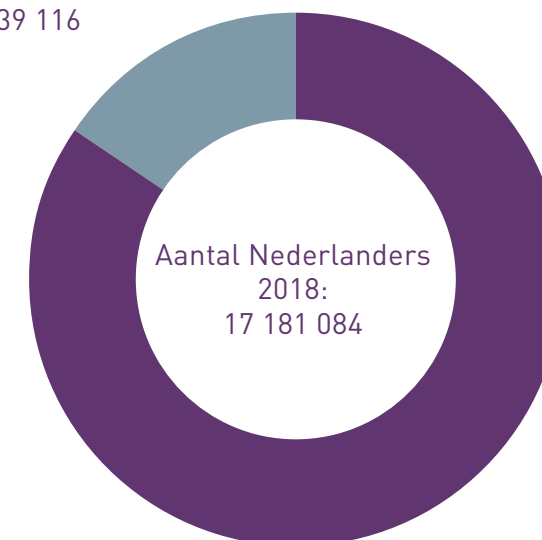
Beschrijving

Mensen in Nederland worden steeds ouder en blijven langer thuis wonen. Bij ouderen kan de gezondheid en het welbevinden om verschillende redenen afnemen waardoor de kwetsbaarheid van ouderen in de wijk toeneemt. Het gaat meestal om een opeenstapeling van verschillende factoren: lichamelijke (gehoor, vermoeidheid), psychische (depressie), cognitieve (geheugen, snelheid) en sociale (eenzaamheid). Deze factoren beïnvloeden het functioneren en vergroten de kans op problemen met de gezondheid. Niet alle kwetsbare ouderen hebben complexe problemen, maar het risico hierop is aanwezig.

We spreken van een kwetsbare oudere wanneer er sprake is van meer dan één aandoening of functiebeperking, bijvoorbeeld én in het bewegen én in het huishoudelijk werk. Het langer zelfstandig thuis wonen vraagt om vroegsignalering van kwetsbaarheden bij ouderen. Op deze manier kan er preventieve zorg en ondersteuning geboden worden. Naast professionals kan deze ondersteuning ook deels geboden worden door familieleden, burens en kennissen.

Beweging heeft een positieve invloed op alle domeinen van kwetsbaarheid. Daarom worden beweeginterventies voor ouderen aanbevolen. Een risicogroep vormen ouderen met een lage opleiding, aangezien kwetsbaarheid bij deze doelgroep vaker voorkomt. Gezien ouderen verschillende interesses, behoeften en voorkeuren hebben, is een persoonlijke aanpak en een passende begeleiding wenselijk.

Aantal ouderen (65)+:
3 239 116

Handige links

[Signalering ouderenzorg](#)

[Oud worden in Nederland](#)

[Vroegopsporing van complexe problematiek](#)

[Als ik ouder word](#)

[E-learning Spil in de Wijk](#)

[Spil in de wijk](#)

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis van niet-aangeboren hersenletsel

Omvang

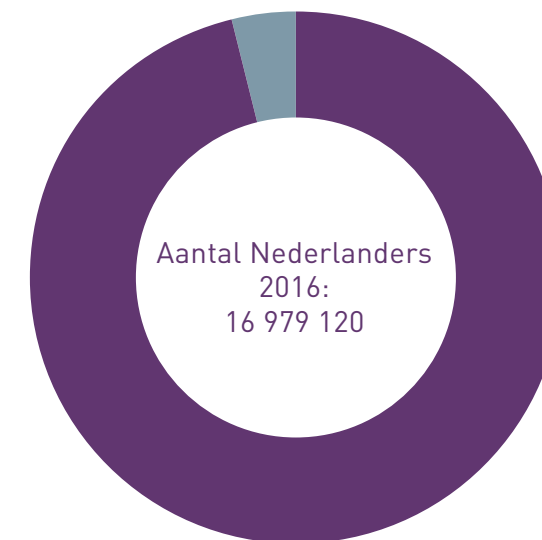
In Nederland hebben naar schatting 650.000 mensen met niet-aangeboren hersenletsel (NAH) te maken.

Beschrijving

De definitie van NAH is: afwijking of beschadiging van de hersenen die na de geboorte door ziekte of andere oorzaken, zoals door een klap op het hoofd, is ontstaan. Dit heeft grote gevolgen voor de manier waarop de getroffene en zijn naasten hun leven leiden, mede doordat er onzichtbare gevolgen kunnen optreden. Bij NAH is er sprake van een 'breuk in de levenslijn'. Het levenspatroon verandert, zoals de relaties, het werk en de verwachtingen voor de toekomst.

NAH kan verschillende oorzaken hebben. Zo wordt er onderscheid gemaakt tussen traumatisch (bijvoorbeeld een ongeval) en niet-traumatisch letsel. Bij niet-traumatisch letsel kan het bijvoorbeeld gaan om een cerebrovasculair accident (CVA); een beroerte. Mensen met NAH kunnen problemen hebben op uiteenlopende gebieden: op zintuiglijk, motorisch, cognitief en/of psychologisch (gedrag, emoties, verandering van persoonlijkheid) vlak. De specifieke gevolgen verschillen van persoon tot persoon. Dat heeft te maken met de plaats van het letsel, de ernst van de beschadiging en de leeftijd waarop het letsel is ontstaan. Je kunt hersenletsel herkennen aan een zevental signalen. Voorbeelden hiervan zijn het ontbreken van inzicht in de eigen grenzen, veranderingen in de zintuigen en het vastlopen in bekende situaties. De gevolgen van een NAH kunnen invloed hebben op zowel de leefomgeving als de participatie in de samenleving. Mensen met een NAH vragen om persoonlijke en passende begeleiding op meerdere levensdomeinen.

Schatting Nederlanders met NAH 2016: 645 900

Handige links

[Meer informatie over de 7 signalen van NAH](#)

[Kennisplein Gehandicaptensector - doelgroep NAH](#)

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis van licht verstandelijke beperking en zwakbegaafdheid

Omvang

In Nederland zijn er ongeveer 142.000 mensen met een licht verstandelijke beperking (LVB), ofwel mensen met een IQ onder de 70. Volgens het Sociaal Cultureel Planbureau zijn er ongeveer 2,2 miljoen Nederlanders met een IQ tussen de 70 en 85; zwakbegaafdheid. Er wordt geschat dat daarvan 1.4 miljoen mensen problemen ondervinden met de sociale zelfredzaamheid.

Beschrijving

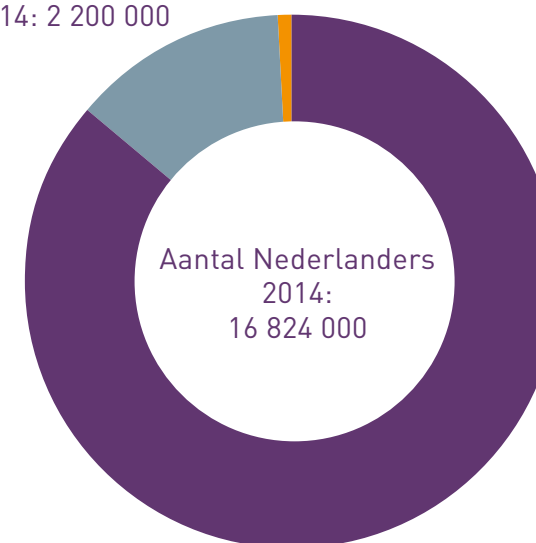
Zowel LVB als zwakbegaafdheid worden gekenmerkt door achterstanden in het cognitieve functioneren en in de zogenoemde adaptieve vaardigheden. Er is sprake van leerachterstanden, maar er zijn ook problemen met het begrijpen van taal en met sociale en praktische vaardigheden.

Mensen met een verstandelijke beperking en zwakbegaafdheid hebben meer moeite om mee te komen in onze maatschappij, die steeds complexer wordt. Zij worden stelselmatig overvraagd: op school, op het werk en in het alledaagse contact. Ze lopen veelal op hun tenen om zich staande te houden, met als gevolg faalervaringen, gevoelens van frustratie en een negatief zelfbeeld. Dit kan de verdere ontwikkeling belemmeren, omdat ze gedemotiveerd raken als ze niet aan de verwachtingen kunnen voldoen. Deze negatieve gevoelens kunnen zich onder meer uiten in opstandig gedrag.

Door vroegsignalering kan de benodigde ondersteuning worden geboden die aansluit bij het ontwikkelingsniveau. Hierdoor kunnen overvraging en de daaruit voortkomende (gedrags)problemen zoveel mogelijk worden voorkomen. Een belangrijk kenmerk van LVB/zwakbegaafdheid is dat het aan het uiterlijk meestal niet te zien is en daardoor dus lastig te herkennen. Toch zijn er signalen die op LVB/zwakbegaafdheid kunnen wijzen, zoals probleemgedrag van een jeugdige of problemen in de gezinssituatie. Het is dan onvoldoende om alleen LVB/zwakbegaafdheid vast te stellen. Verdere beeldvorming en diagnostiek naar bijkomende problemen en mogelijke oorzaken zijn nodig om een zo compleet mogelijk beeld te vormen. Daarbij dient ook aandacht zijn voor de sterkere kanten van een persoon. Deze sterkere kanten vormen belangrijke aangrijpingspunten voor de verdere ondersteuning. Mogelijke verwijzers kunnen zijn: integrale vroeghulp (IVH), MEE (organisatie voor ondersteuning bij leven met een beperking), speciaal onderwijs, psychologen in de eerste lijn, jeugdzorg, kinder- en jeugdpsychiatrie, orthopedagogische behandelcentra (OBC's) en instellingen in de verstandelijk gehandicaptenzorg.

Schatting Nederlanders
zwakbegaafd 2014: 2 200 000

Schatting Nederlanders
lvb 2014: 142 000

Handige links

[Handreiking vroegsignalering lvb](#)

[Hoe zijn mensen met een lvb te herkennen?](#)

[Kenmerken en oorzaken lvb](#)

[Zorg beter begrepen](#)

[Methodiek cliëntenparticipatie in de wijk](#)

[Integraal werken, good practices, lvb en/of GGZ problematiek](#)

[Kenniscentrum LVB](#)

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis van mensen met een migratie-achtergrond

In 2018 waren er volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek bijna 4 miljoen mensen met een migratieachtergrond in Nederland. Het gaat hierbij om zowel de eerste als de tweede generatie.

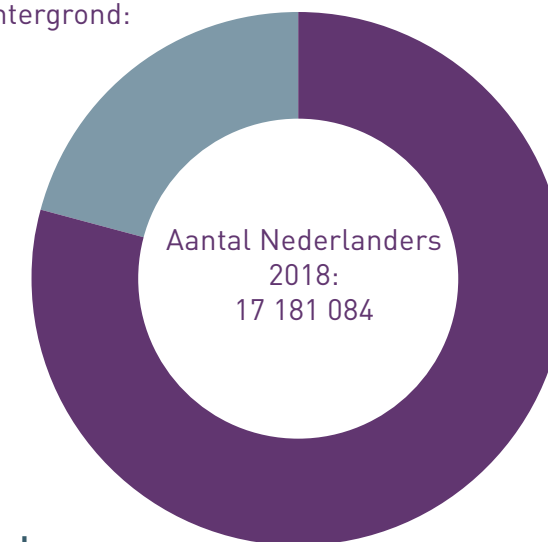
Beschrijving

Om tal van redenen zijn er in de afgelopen jaren migranten vanuit verschillende landen naar Nederland gekomen. Er wordt van migranten gesproken als tenminste één ouder in het buitenland is geboren. Hierbij gaat het bij de eerste generatie om mensen die zelf in het buitenland geboren zijn en bij de tweede generatie om mensen die in Nederland geboren zijn, maar één van hun ouders niet.

Migratie kan diverse problemen (financieel, huisvesting, werkloosheid en taal) met zich meebrengen. Daarbij kan ook acculturatiestress een rol spelen, wat wil zeggen dat er stress ontstaat rondom het aanpassen aan de gewoonten van het nieuwe land. Voor de migranten jeugd is er een grotere kans op emotionele ondersteuningsbehoeften dan bij autochtone jeugd. Zij kunnen bijvoorbeeld last krijgen van botsende waarden tussen culturen en het vormen van hun eigen identiteit. Opvallend is dat jeugdigen met een migratieachtergrond minder professionele hulp krijgen. Daarnaast zijn er risicogroepen zoals vrouwen die worden overbelast door mantelzorg. Onbekendheid met de voorzieningen en de ondersteuning kunnen ook barrières zijn voor migranten. Dit alles vraagt een specifieke aanpak van professionals.

Voor een passende aanpak bij mensen met een migratieachtergrond is het nodig de kenmerken van het individu of de groep in beeld te hebben. Het gaat daarbij vooral om demografische gegevens, gezondheidsgegevens en informatie over prestaties in het onderwijs, op de arbeidsmarkt en andere maatschappelijke gebieden. Bekendheid met gebruiken, gewoonten en levensovertuigingen zorgen voor betere aansluiting en contact. Gegevens over de culturele diversiteit in bepaalde wijken zijn te vinden op de gemeentelijk websites (sociale atlas/bureau voor onderzoek en statistiek). Om de benodigde informatie rond gezondheid, prestaties in het onderwijs, jeugdwerkloosheid en risicofactoren te verzamelen, kan gebruik gemaakt worden van bestaande voorzieningen en instrumenten, zoals de GGD-gezondheidsmonitor, de veiligheidsmonitor, leerplichtcijfers en cijfers over werkloosheid.

Aantal Nederlanders met migratie achtergrond:
3 971 859

Handige links

[Sensitiviteit diversiteit](#)

[Meer informatie over vluchtelingen](#)

[Meer informatie over discriminatie](#)

[Afbakening van generaties met een migratieachtergrond](#)

[Meer informatie over de verschillende begrippen rondom migranten](#)

[Factsheets vluchtelingen en asielzoekers](#)

[Wijkgericht werken aan de psychische gezondheid van mensen met een vluchtelingenachtergrond.](#)

[Introductie Intercultureel Vakmanschap](#)

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis van lesbisch homoseksueel biseksueel transgender intersekseconditie (LHBTI+)

Omvang

Het blijkt lastig om een precieze aanduiding van de omvang te geven over het aantal LHBTI+-mensen. Verschillende bronnen laten zien dat het percentage rond de 7% ligt. Er zijn in Nederland zo'n 85 duizend mensen met een vorm van intersekse.

Beschrijving

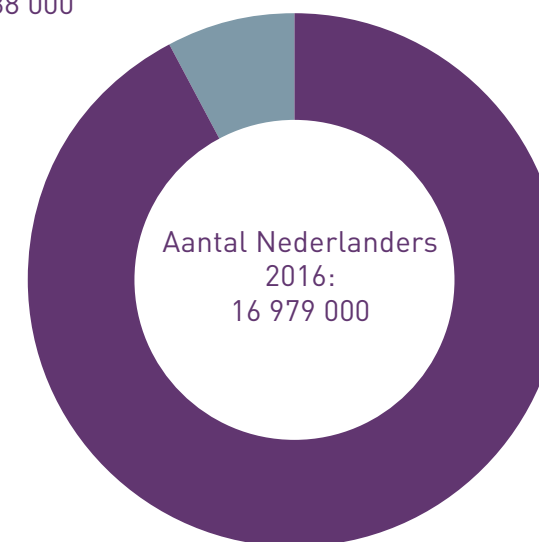
De meeste bekende seksuele voorkeuren zijn heteroseksueel, homoseksueel (voor vrouwen ook wel lesbisch genoemd), biseksueel en asexueel. Tegenwoordig wordt de term LHBTI+ gebruikt om de doelgroep als totaal te benoemen. Dit staat voor lesbisch, homoseksueel, biseksueel, transgender en de intersekse conditie. Genderidentiteit is het gevoel dat iemand heeft over de eigen gender. Ieder mens heeft een genderidentiteit: man, vrouw, iets er tussenin, beiden of geen van beiden. Het gaat om iemands persoonlijke overtuiging. Als een genderidentiteit (hoe iemand zich van binnen voelt) niet helemaal overeenkomt met iemands lichaam (hoe men er van buiten uitziet), is iemand mogelijk transgender. De genderexpressie gaat om de manier waarop iemand 'mannelijke' en/of 'vrouwelijke' kanten aan de buitenwereld laat zien, zoals in kleding en gedrag. Als een vrouw of meisje als weinig 'vrouwelijk' en als een man of jongen als weinig 'mannelijk' wordt gezien, is deze persoon mogelijk gender non-conform. De seksuele voorkeur geeft aan tot wie men zich aangetrokken voelt. Het gaat hierbij onder andere om seksualiteit, intimiteit en relatievorming.

LHBTI+-jeugdigen zijn extra kwetsbaar, omdat in deze fase veel aspecten van het vormen van de genderidentiteit samenkomen. De rol van de omgeving van de jeugdige is hierin cruciaal, want in de praktijk blijkt dat jeugdigen het lastig vinden vragen en problemen die verband houden met hun genderidentiteit te bespreken. De heteronorm is wat dat betreft dominant.

Andere risicogroepen zijn transgenders, ouderen en LHBTI+'s met een streng religieuze achtergrond (o.a. biculturele en vluchtelingen). Veel LHBTI+'s zijn gevoelig voor 'minderheidsstress'. Dit doordat zij eerder te maken hebben gehad met pesten, uitsluiting of geweld. Transgenders hebben vaker te maken met specifieke problematiek, zoals psychische problemen (depressie), eenzaamheid en hogere werkloosheid.

Mensen die worstelen met hun genderidentiteit, die in transitie zijn of zijn geweest, hebben extra ondersteuning en coaching nodig. Professionals hebben vaak een handelingsverlegenheid in de omgang met transgenders en voelen zich onhandig in de bejegening. LHBTI+-ouderen zijn veelal onzichtbaar. Het was vroeger namelijk gewoon om dit soort gevoelens verborgen te houden. Daarom komt schaamte nog veel voor onder ouderen. Soms gaan ouderen, als ze aangewezen zijn op zorg, opnieuw de kast in. LHBTI+-ouderen willen, net als anderen, zorg, ondersteuning of begeleiding in een veilige sfeer met respect voor hun leefstijl en identiteit.

Aantal Nederlanders LHBTI+
1 188 000

Handige links

[Kenmerken en oorzaken lvb](#)

[Meer over LHBTI+](#)

[Online cursus Hoe ondersteun je LHBTI+ cliënten](#)

[LHBT monitor](#)

[Online cursus Ondersteuning aan bi-culturele LHBT+'s](#)

[Online cursus Hoe ondersteun je transgender cliënten](#)

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis van Laaggeletterdheid

Omvang

Volgens de Stichting Lezen & Schrijven zijn er in Nederland 2,5 miljoen mensen van 16 jaar en ouder die moeite hebben met lezen, schrijven, en/of rekenen. In de leeftijdsgroep tussen 16 en 65 jaar gaat het om 1,8 miljoen mensen die moeite hebben met taal en/of rekenen. Vaak hebben zij ook moeite met digitale vaardigheden. Binnen deze groep is meer dan de helft van Nederlandse afkomst.

Beschrijving

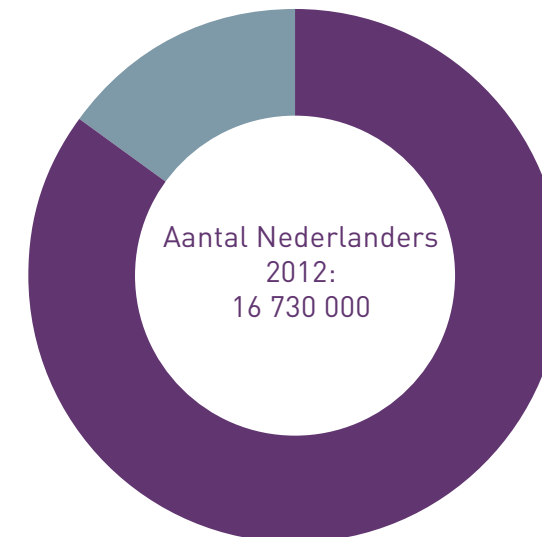
Laaggeletterdheid is een term voor mensen die grote moeite hebben met lezen, schrijven en/of rekenen. Mensen die laaggeletterd zijn, zijn geen analfabeten. Ze kunnen wel lezen en schrijven, maar beheersen niet het minimale niveau voor een startkwalificatie om te kunnen meedoen in de samenleving. Het minimale niveau is vastgesteld op 2F. Dit komt overeen met het eindniveau van het vmbo of mbo 2/3.

Laaggeletterden hebben onder meer moeite met:

- Formulieren invullen (zorgtoeslag, belasting, etc.)
- Straatnaamborden lezen
- Reizen met openbaar vervoer
- Voorlezen aan (klein)kinderen
- Pinnen en digitaal betalen
- Werken met de computer en solliciteren
- Begrijpen van informatie over gezondheid en zorg
- Het aflezen van grafieken
- Niet met kaarten of navigatie overweg kunnen
- Het begrijpen van instructies, mededelingen en roosters

Schaamte, onbegrip en voor dagelijkse bezigheden afhankelijk zijn van anderen, laaggeletterd zijn heeft grote gevolgen. Wanneer je informatie niet goed begrijpt, is de kans groot dat je minder zelfredzaam, minder sociaal actief en minder gezond bent dan geletterde mensen. Je vindt bijvoorbeeld minder snel een baan en je hebt minder grip op je geldzaken en gezondheid.

Aantal Nederlanders met laaggeletterdheid: 2 500 000

Handige links

[Feiten en cijfers](#)

[Onderzoeken over laaggeletterdheid](#)

[Ervaringsverhalen](#)

[Factsheet laaggeletterdheid en beperkte gezondheidsvaardigheden](#)

[Factsheet Laaggeletterdheid in Nederland](#)

[Online cursus Laaggeletterdheid signaleren](#)

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis van mensen met een chronische ziekte

Omvang

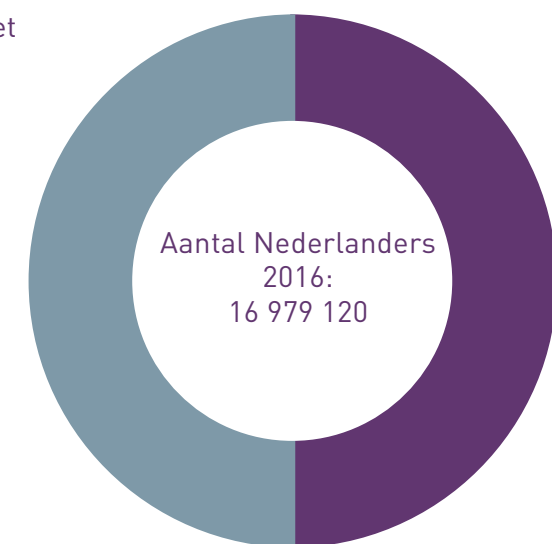
Op 1 januari 2016 hadden 8,8 miljoen mensen in Nederland één of meer chronische ziekten, denk hierbij aan diabetes, COPD, een psychische aandoening of een reumatische chronische pijn-aandoening. Dit komt overeen ongeveer 50% van de Nederlandse bevolking (bron: Nivel Zorgregistraties eerste lijn). De definitie van een 'chronische ziekte' is een ziekte waarbij over het algemeen geen uitzicht is op volledig herstel. Chronische ziekten komen op alle leeftijden voor maar het percentage mensen met een (of meer) chronische ziekte(n) neemt toe met de leeftijd. Ruim 90% van de mensen van 75 jaar en ouder heeft ten minste één chronische ziekte. Tegelijkertijd zien we dat onder de mensen van 40 jaar en jonger chronische ziekten ook steeds vaker voorkomen, ongeveer 35% van deze groep heeft hiermee te maken. De prevalentie van chronische ziekten loopt per leeftijdscategorie (5 jaar) gestaag op (bron: Nivel Zorgregistraties eerste lijn).

Beschrijving

Chronische ziekten kunnen veel impact hebben op het lichamelijk en geestelijk welbevinden van een persoon. Mensen met een chronische ziekte hebben vaak te maken met vermoeidheid, pijn, angsten, onbegrip uit de omgeving, beperkingen in hun dagelijkse activiteiten en het veranderen van relaties en vriendschappen met eenzaamheid tot gevolg. Omdat chronische ziekten niet over gaan moet je ermee leren leven en daarbij zijn mensen vaak genoodzaakt een andere leefstijl aannemen. Aangezien mensen steeds ouder worden neemt ook het aantal mensen met een chronische ziekte toe. Een chronische ziekte is niet te genezen, maar met medicijnen, therapieën, een aangepaste leefstijl en/of begeleiding kunnen de symptomen vaak wel worden verminderd. Een aantal oorzaken van chronische ziekten zijn te beïnvloeden met preventieve maatregelen, zoals een gezonde leefstijl (niet roken, voldoende bewegen, gezond eten en een gezond gewicht).

Mensen met een chronische ziekte hebben vaak te maken met professionals uit zowel het medisch als het sociaal domein. Naast medische ondersteuning is meestal ook extra hulp nodig bij het huishouden of verzorging. Ook lopen mensen met een chronische ziekte vaak inkomen mis en hebben ze te maken met hogere zorgkosten, hierdoor kunnen de financiële gevolgen van een chronische ziekte groot zijn. Het is daarnaast voor mensen met een chronische ziekte vaak lastig te bepalen bij welk loket zij terecht kunnen voor zorg en ondersteuning (Wmo, Wlz, Zvw, Jeugd). Kennis over deze doelgroep en een goede samenwerking tussen professionals is voor deze doelgroep dus zeer belangrijk. Expertisecentra en patiëntenverenigingen kunnen informatie bieden over specifieke aandoeningen en waarmee mensen te maken hebben.

Aantal Nederlanders met een chronische ziekte:
8 800 000
Contact met huisarts:
5 100 000

Handige links

[Informatie over financiële gevolgen van zorg en ziekte](#)

[Zorgwijzer: Handicap en chronische ziekte](#)

[Leven met een chronische ziekte of beperking](#)

[Feiten en cijfers over chronische ziekten en multimorbiditeit](#)

[Integrale zorg voor kinderen met chronische aandoening](#)

[Informatie en advies over de \(langdurige\) zorg, en de toegang, aanvraag en het regelen van deze zorg](#)

[Netwerk voor mensen met een beperking en chronische ziekte](#)

[Pijnpatiënten naar 1 stem](#)

[Reuma Nederland](#)

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Generieke competenties

Algemeen

Veranderingen in het sociale domein hebben onder meer geleid tot het ontstaan van sociale wijkteams/netwerken: professionals in de wijk werken integraal samen rondom diverse doelgroepen. Voor de verschillende doelgroepen dienen de professionals zichtbaar en toegankelijk te zijn, zodat cliënten bij hen terecht kunnen met hun ondersteuningsvragen. Professionals krijgen te maken met een scala aan vragen over onder meer het dagelijks en zelfstandig functioneren, over inkomen, over veiligheid, over jeugd en opvoeden en over psychische gezondheid. Ook inspireren professionals mensen hun eigen situatie ter hand te nemen en denken mee over het vinden van eigen oplossingen. Om aan al deze vragen tegemoet te komen, hebben professionals naast kennis ook generieke competenties nodig.

Deze generieke competenties zijn nodig om in staat te zijn op lokaal niveau effectief en integraal samen te werken rondom de verschillende vragen. De professional in de wijk beschikt dus over steeds meer kennis en kunde en kan gezien worden als een allrounder. Toch dient een professional goed te weten wat hij specifiek kan en waar zijn grenzen liggen. Daarnaast is het van belang dat de regie, het eigenaarschap van de ondersteuningsvraag en de oplossing zoveel mogelijk bij de cliënt blijven liggen. Ook daarbij dient de professional alert te zijn op grenzen, in dit geval die van de vragers. Soms is het immers juist beter regie te pakken, zoals bij veiligheidskwesties van kinderen in een gezin. Het beheersen van generieke competenties stelt een professional in staat de lijn te bepalen en effectief toe te werken naar een oplossing voor de ondersteuningsvraag. Dit alles heeft als doel dat de inwoner zelfstandig en/of met ondersteuning van het eigen (informele) netwerk verder kan.

Generieke competentie voor de sociale professional

We gaan hier uit van 7 generieke competenties (zie het schema hierna) (Movisie, 2017). Omdat het werken met jeugd en gezin in de wijk specifieke competenties vraagt, kan er een competentiescan worden gedaan door jeugd- en gezinsprofessionals.

Competentie	Toelichting
1 Het contact leggen en aangaan van betekenisvolle relaties	Het contact maken en behouden van de relatie tussen professional en cliënt. Het gaat om aandacht voor de 'klik' tussen cliënt en medewerker en diversiteit in de communicatie naar burgers zoals verschillende niveaus, leeftijden en achtergronden hebben.
2 Het signaleren en agenderen	Vragen van cliënten worden verhelderd, alle leefgebieden worden bekeken en er wordt vroegtijdig gesignaleerd. Het agenderen gaat om de omgang met knelpunten en de aantasting van de burgerrechten.
3 Het ondersteunen van cliënten bij het voeren van de eigen regie en aanpakken van hun eigen ondersteuningsvragen.	Cliënten krijgen de ruimte, de mogelijkheden worden gezien en versterkt door de professional. Daarnaast worden cliënten ondersteund bij het krijgen van invloed en zeggenschap.
4 het in staat zijn om verbindingen tussen mensen te maken	Een sociale professional zorgt voor de verbindingen, kan omgaan met diversiteit en kan sociale netwerken op- en inzetten.
5 Integraal samenwerken	Afstemming en samenwerking vindt plaats met andere partners in de wijk en daarbuiten, zoals de basisschool. Hierbij is de professional in staat om over de eigen grenzen heen te kijken.
6 Het stimuleren van de participatie van cliënten en het actief burgerschap	Een professional houdt rekening met de verschillende betekenissen van participatie en de waarden en normen van mensen daarover
7 Het hanteren van verschillende beroepsrollen	De professional kan zijn autonomie benutten en omgaan met tegengestelde belangen

Werkzame factoren

Werkzame factoren gaan over aspecten in de handelwijze van professionals die effectief en doeltreffend blijken te zijn. De werkzame factoren zijn op wetenschappelijke basis verkregen. Wanneer er naar de aanpak van sociale professionals wordt gekeken, blijkt dat er een onderscheid gemaakt kan worden tussen algemene en specifieke werkzame factoren van interventies. Algemeen werkzame factoren zijn factoren die altijd positievere resultaten opleveren, ongeacht de problemen van doelgroep. In een overzicht van [Van Yperen, Van der Steege, Addink en Boendermaker \(2010\)](#) worden onder meer de volgende algemene werkzame factoren genoemd:

- een goede kwaliteit van de relatie tussen de cliënt en de professional,
- het zorg dragen voor een goede motivatie van de cliënt,
- een juiste aanpak die past bij het probleem en aansluit bij de ondersteuningsvraag.
- een goede structurering van de interventie, zoals een heldere doelstelling, planning, fasering en een uitvoering van de interventie zoals het hoort. Dat wil zeggen dat de interventie wordt uitgevoerd door de professional zoals bedoeld en omschreven in een protocol of draaiboek.
- Ook op het niveau van de organisatie spelen een aantal belangrijke algemene werkzame factoren mee. Ze bepalen vooral de werkomstandigheden van de professionals en dragen in belangrijke mate bij aan het resultaat voor de inwoner. Voorbeelden hiervan zijn: een goede monitoring, het aanbieden van supervisie/coaching, een draaglijke caseload en het hebben van oog voor de veiligheid van de professional.

De specifiek werkzame factoren gelden voor specifieke interventies en doelgroepen. Meer informatie over verschillende specifieke doelgroepen is te vinden bij [Movisie](#), [Vilans](#), het [NCJ](#) en het [NJI](#).

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Lichamelijke gezondheid

Lichamelijke gezondheid en ADL betreffen het vermogen om dagelijkse routine activiteiten uit te voeren, ziekte en aandoeningen kunnen deze activiteiten belemmeren.

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende – kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
Lichamelijk functioneren	Een gezonde leefstijl	Interventies en aanpak over de beïnvloeding van een gezondere leefstijl	Informatie gezonde leefstijl
			Interventies zoeken
			Werkmethodiek gezonde leefstijl
			Beweegprojecten voor ouderen
			Inzet buurtsportcoach
	Kenmerken en signalen van lichamelijk (dis)functioneren	Ondersteunen en doorverwijzen bij disfunctioneren	Van Wiechem ontwikkelingsonderzoek 0-4 jaar
			Schema ontwikkelingsaspecten en omgevingsinteractie
	Verwevenheid van lichamelijke gezondheid met andere leefgebieden als geestelijke gezondheid of participatie	Interventies en aanpak voor inwoners met multi-problematiek	
Ziekte en aandoeningen	Kenmerken en signalen van veelvoorkomende ziekten en aandoeningen:		
	Immobiliteit		Valpreventie programma voor ouderen

p1/3

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende – kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
Ziekte en aandoeningen (vervolg)			Veiligheid in en om huis voor ouderen
	Ongezond gewicht	Interventies en aanpak voor inwoners met een ongezond gewicht	Voedingscentrum
	Overgewicht		Overgewicht
			Interventies overgewicht
	Ondervoeding		Ondervoeding
	Beweging	Interventies en aanpak voor inwoners met bewegingsmoeilijkheden of een tekort aan beweging	Gezond bewegen
	Diabetes	Ondersteunende organisaties en doorverwijzers	Hoe diabetes te herkennen
	Astma	Ondersteunende organisaties en doorverwijzers	Kenmerken astma
	COPD	Ondersteunende organisaties en doorverwijzers	Kenmerken COPD
	Hoge bloeddruk	Ondersteunende organisaties en doorverwijzers	Kenmerken hoge bloeddruk
	Lage bloeddruk	Ondersteunende organisaties en doorverwijzers	Kenmerken lage bloeddruk
	Hartfalen	Ondersteunende organisaties en doorverwijzers	Signalen herkennen hartproblemen
	Beroerte	Ondersteunende organisaties en doorverwijzers	Signalen herkennen beroerte
	Nierfalen	Ondersteunende organisaties en doorverwijzers	Symptomen en klachten nierproblemen
	Leverfalen	Ondersteunende organisaties en doorverwijzers	Verschijnselen leverfalen
	Kanker	Ondersteunende organisaties en doorverwijzers	Wat is kanker?
			Thuisarts

p2/3

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende – kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
Herstel	Beperkingen en herstelprocessen	Begeleidingsmogelijkheden tijdens behandeling, herstel en bij acceptatie van de beperkingen mocht herstel niet mogelijk zijn	Aanwijzingen per ziekte
	Hulpmiddelen bij lichamelijke gezondheid	Aanvraag van hulpmiddelen	Info over hulpmiddelen per ziekte Vergoeding lichamelijke of motorische handicap 2019
Domeinspecifieke informatie	De verschillende wetten: WLZ, ZVW, AWBZ, Wmo, Jeugdwet, Participatiewet, Wet publieke gezondheid; Omgevingswet	De reikwijdte van de wetten kennen	Besluit publieke gezondheid Vertaling van de transities binnen de gemeente
	Vergoeding woningaanpassing	Mogelijkheden van woningaanpassing	Vergoedingen voor woningaanpassingen
	Passende informele en formele voorzieningen zoals sportschool, cursussen of vrijwilligersorganisaties.	Sociale kaart en verwijzing naar informele en formele voorzieningen.	Gehandicaptensport in Nederland

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Dagelijks functioneren

Het sociale wijkteam/netwerk heeft kennis van het dagelijks functioneren van mensen en hoe zij zich hier praktisch al dan niet in redden. Hierbij gaat het om de dagelijkse sociaal functioneren van mensen, waarbij apart aandacht voor informele netwerken. Verder de vraag in welke mate zij zich redden wat betreft activiteiten van het dagelijkse leven (zelfzorg, organiseren huishouding en zorg voor anderen). En ook is hier aandacht voor de huisvestingssituatie.

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende – kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
Dagelijkse sociaal functioneren	Sociaal functioneren van individuen in interactie met de directe sociale omgeving gezin, groep en lokale gemeenschap. Interactie en wederzijdse beïnvloeding in de directe sociale omgeving: groepsdynamica, systeemtheorie, interactietheorie	Sociale kwetsbaarheid en kracht: belemmeringen en mogelijkheden voor (de ont-wikkeling van) sociaal functioneren. Wettelijke bescherming van kwetsbare inwoners	Projecten, trainingen en publicaties over kwetsbare groepen
	Signalen van disfunctioneren onderkennen	Aanpak van psychisch, sociaal en lichamelijk disfunctioneren, (huiselijk) geweld, eenzaamheid en achterstand	Ontwikkelingsaspecten en omgevingsfactoren
	Herkennen eenzaamheid en invloed op functioneren van mensen	Werkzame factoren bij eenzaamheid kennen (verminderen negatieve gedachten, vergroten persoonlijke controle)	Wat werkt bij eenzaamheid?
	Initiatieven en contactpersonen in de regio kennen om naar door te verwijzen	Interventies bij eenzaamheid, zoals: leren omgaan met sociale media, actieve bijdrage aan ontwikkelen en uitvoeren activiteiten, inzet vrijwilligers, sociaal cognitieve training, blijvend stimuleren en ondersteunen)	Effectieve interventies eenzaamheid
	Veranderingen bij (kwetsbare) groepen en in de sociale verhoudingen tussen mensen	Aanpak van kwetsbare groepen en onderlinge sociale verhoudingen	

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende – kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
Dagelijkse sociaal functioneren (vervolg)	De diversiteit aan leefstijlen van mensen en de aansluiting hierop (bijvoorbeeld: leeftijd, etnisch-culturele achtergrond, opleidingsniveau etc.)	Aanpak van ondersteuningsvragen in het dagelijks functioneren verband houdend met leefstijl	
	Sociale ongelijkheid op verschillende leefgebieden en risicofactoren van sociale uitsluiting en kwetsbaarheid	Aanpak bij signalen van sociale ongelijkheid bij specifieke doelgroepen, zoals vluchtelingen, LHBTI'ers, mensen met een niet-westerse achtergrond etc.)	
Informeel netwerk	Diverse netwerken van mensen (huishoudens, gemeenschappen en straat, wijk, buurt, gemeente, land)	Bevorderende en belemmerende factoren in gemeenschappen	Sociale wijkteams en informele zorg
	Betekenis van informele netwerken en de mogelijke meerwaarde voor het dagelijks functioneren	Aanpakken van netwerkversterking (netwerkstrategieën, toerustingsstrategieën, beïnvloedingsstrategieën op individueel-, netwerk- en gemeenschapsniveau)	Versterken sociale netwerk
	Het benutten van het netwerk en/of mantelzorg en de hierbij eventueel horende risico's	Veel voorkomende oorzaken van overbelasting van de mantelzorger en hoe dit bespreekbaar te maken	Introductietekst 'Dit is mantelzorg'
	Concrete voorzieningen en hun sleutelfiguren	Het verbinden van het formeel en informeel netwerk en de relaties tussen voorzieningen	Handreiking voor informele zorg
Praktische ondersteuning	Daginvulling en daarbij passende dagritmes en de verscheidenheid aan gebruiken	Passende aanpak bij storende situaties voor de persoon en/of zijn omgeving	De kleine dingen die je doet
	Het signaleren van belemmeringen in het praktisch functioneren	Aanpak van praktisch disfunctioneren	Informatie over veiligheid in huis en valpreventie
	Praktische en materiële ondersteuning	Organisaties die praktische en materiële ondersteuning bieden	Maatwerkvoorzieningen onder de Wmo of Wlz in 2016
	Praktische technieken en handvatten; oplossingen van kleine, praktische problemen waardoor erger wordt voorkomen	Laaggeletterden, ouderen, NAH en andere kwetsbare doelgroepen	Informatie over laaggeletterdheid

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende – kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
Praktische ondersteuning (vervolg)	De weg naar collectieve voorzieningen of gespecialiseerde ondersteuning en het verkrijgen van toegang hiertoe		Leren omgaan met belemmeringen bij de toegang
Huisvesting	Vormen van huisvesting en de betekenis voor het dagelijks functioneren	Woningverstrekkers, woonbemiddeling en tijdelijke voorzieningen Impact van ontoereikende huisvesting	
	Kenmerken en signalen van dreigende dakloosheid of huisuitzetting	Oorzaken van en aanpak bij dakloosheid	Animatie over RIWB, hulp en woonbegeleiding aan mensen met een psychische aandoening.
	Kenmerken en signalen van verwaarlozing en vervuiling	Voorzieningen en ondersteuningsvormen	Filmpje over Corrie Jonker; een kwetsbare, maar krachtige vrouw
	Kenmerken en signalen van hoarding (verzameldwang)	Ondersteuningsvormen voor de persoon zelf en de aanpak bij overlast voor de buurt en vervuiling woning	Kenmerken hoarding
Domeinspecifieke informatie	Zorginhoudelijke opbouw populatie in de wijk	Juridische en maatschappelijke positie van minderheden	Cijfers over jouw gemeente vergeleken met het landelijk gemiddelde
	Sociale kaart		Cijfers Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) Gemeentelijke gezondheidsdienst (GGD)

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Inkomen

Het sociale wijkteam/netwerk heeft kennis van de diverse aspecten van inkomen, zoals financiële draagkracht van een huishouden/gezin, schulden en financiële uitbuiting of armoede waarin mensen verzeild kunnen raken. Het gaat om oorzaken en gevolgen die gerelateerd zijn aan een tekort aan inkomen, om de schuldhelpverlening en om kwetsbare groepen wat betreft financiële uitbuiting.

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende – kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
Financiële draagkracht	De kosten van een huishouden		Het Nibud
	De wijze waarop de financiële draagkracht in kaart is te brengen en zo nodig te versterken	Methodieken die de financiële draagkracht versterken	Wegwijzer in betrouwbare informatie over geldzaken
	De wijze waarop financiële problemen bespreekbaar gemaakt kunnen worden		Meer weten over activerende gespreksvoering
	De plaatsen waar mensen terecht kunnen voor informele en formele steun in de wijk		Praktijkvoorbeeld Samen Sterk: doorbreken vicieuze cirkel van armoede
	De plaatsen waar mensen voor niet urgente schulden terecht kunnen voor budgetbegeleiding in de gemeente		Landelijk Steunpunt Thuisadministratie
Schulden en financiële uitbuiting	Schulden en wat werkt bij schuldhelpverlening	Hoe onderzocht kan worden of er tijdelijk schuldenrust gecreëerd kan worden, welke voorzieningen kunnen ondersteunen en welke veranderingen in de levenssituatie nodig zijn	Wat werkt bij schuldhelpverlening
	De risicogroepen voor het hebben of ontwikkelen van schulden en welke signalen daarbij kunnen horen	Aanpak die aansluit bij de desbetreffende risicogroep	e-learning algemene basis-kennis signaleren en begeleiden financiële problemen (1 uur)

p1/4

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende – kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
Schulden en financiële uitbuiting (vervolg)	De ernst van de situatie en het verschil tussen problematische en niet problematische schulden	Het inzichtelijk maken van de situatie en bepalen welke hulp gewenst is	Een geldplan maken
	De oorzaken van schulden en waaraan ze zijn te herkennen	Hoe de oorzaken omgezet kunnen worden in een route voor de verdere aanpak	Oorzaken van schulden
	De impact op het gedrag van mensen	Gevolgen van schulden op de verschillende leefgebieden	
	De aanpak van schulden	Wanneer door te verwijzen naar specifieke schuldhulp	Hoe activeer je mensen om met schulden aan de slag te gaan?
			Signalen waaruit je kan opmaken dat iemand schulden heeft
	De grenzen van een professional rondom de ondersteuning bij schulden	Waar advies in te winnen	Interventies en handvatten voor schuldpreventiebeleid
	De inhoud en mogelijkheden van schuldhulpverlening, wanneer er sprake is van een schuld en de vragen waarmee mensen kunnen rondlopen	Welke algemene bevoegdheden schuldeisers, incassobureaus en deurwaarders hebben en de bijzondere bevoegdheden van schuldeisers.	
	De signalen van financiële uitbuiting	Risicogroepen, zoals ouderen en de mogelijkheden van Veilig Thuis	Factsheet over oudermishandeling Veilig Thuis
Zwerfjongeren en schulden			Onderzoek naar zwerfjongeren en schulden

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende – kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
Armoede	Diverse kenmerken, verschijningsvormen en signalen van armoede	De omvang van armoede	Cijfers over armoede
		De impact van armoede op het leven van mensen en de hiermee samenhangende problemen	Mobility Mentoring
	De mogelijkheden tot ondersteuning	Aanpak rondom armoede	Armoede en wijkteam aanpak
			Meer weten over wat werkt bij armoede
			Succesvol combineren van armoede en gezondheidsbeleid.
	Versterken van zelfvertrouwen, veerkracht en wilskracht (psychologisch kapitaal)	Effectieve interventies rondom armoede, zoals empowerment en het investeren in het psychologische, sociale en maatschappelijke kapitaal	Werk en inkomen: kennis en interventies geordend
	De steun van een sociaal netwerk	Vergroten van het sociaal kapitaal (benutting bestaande en nieuwe netwerken en lokale burgerinitiatieven, zoals ruilsystemen, budgetkringen, zelfhulpgroepen en contact met lotgenoten)	Ervaringsdeskundigen
			Meer weten over het werken met sociale netwerken
	Organisaties die zich bezighouden met armoede		De voedselbank en zelfredzaamheid
			Kennisdossier over armoede en schulden
			Armoede vraagt om een gezamenlijke oplossing
	Schaamte en op welke wijze de drempels om aan te kloppen voor ondersteuning verlaagd kunnen worden	Het veranderen en beïnvloeden van vooroordelen en processen van uitsluiting, betere toegankelijkheid van (buurt)voorzieningen en het beïnvloeden van sociale wet- en regelgeving	Meer weten over de wettelijke kaders en financieel juridische aspecten 'de eindjes aan elkaar knopen'

p3/4

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende – kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
Armoede (vervolg)	Signalen van fraude	Aanpak bij fraude	Slachtofferwijzer en hulporganisaties
Specifieke doelgroepen	Signalen van doelgroepgerelateerde ondersteuningsvragen	Risicogroepen op het gebied van inkomen	
	Transgender personen		Loopbaanbegeleiding voor transgender personen Onderzoek naar leefstijl Transgender personen in Nederland o.a. over inkomen
	Studenten		DUO
	Werkzoekenden		UWV
Domeinspecifieke informatie	De wettelijke kaders en financieel juridische aspecten	Wettelijke en juridische kaders bewindsvoering, kostendelersnorm, onder curatele stelling en eigen bijdrage zorg en welzijn	Meer weten over de wettelijke kaders en financieel juridische aspecten 'de eindjes aan elkaar knopen'

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Participatie

Het sociale wijkteam/netwerk heeft kennis over de algemene en maatschappelijke participatie van mensen. Ook gaat het daarbij om diverse mogelijkheden van dagbesteding, van vrijwilligerswerk tot betaald werk, maar ook over sociale relaties en netwerken.

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende – kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
Participatie algemeen	De betekenis van participatie voor mensen		Het Participatiewiel; een leidraad voor integrale participatiebevordering
	De verschillende aspecten of definities van participatie en de doelen die mensen kunnen hebben met participeren	De aanpakken, methoden, werkwijzen, instrumenten en samenwerkingsverbanden die participatie bevorderen - van betaald werk tot vrijwilligerswerk	Minicursus: ondersteun de participatiedoelen van je cliënt met het Participatiewiel
	Factoren die participatie (mogelijkheden) bevorderen en belemmeren	De verschillende partijen die werkzaam zijn op het gebied van participatie	Werkwijzer diagnose-instrumenten
	Het belang van de maatschappelijke positie die participatie met zich meebrengt en het hebben van zicht op mechanismen van sociale uitsluiting bij onvoldoende mogelijkheden		Digitale publicatie: Niet voor spek en bonen; gemeenten & werk voor mensen met een arbeidsbeperking
	Diverse vormen van participatie (maatschappelijke, sociale, culturele etc.) kunnen onderscheiden	Passend werk/arbeidstoeleiding	Digitale publicatie: Participatie ontward
	De verschillende partijen die werkzaam zijn op het gebied van werk: arbeidsmarktregio, gemeenteafdeling werk & inkomen, UWV	De verschillende regelingen rond inkomens-ondersteuning/ uitkeringen en tegenprestatie naar vermogen/ participatietrajecten vanuit gemeente en UWV	Arbeidstoeleiding; alle jongeren aan het werk
	De kenmerken en signalen van arbeidsgeschiktheid en arbeidsongeschiktheid in relatie tot het werk wat iemand doet De samenhang tussen participatie en andere levensgebieden	Arbeidsbeperkingen en welke invloed deze hebben op participatiemogelijkheden van mensen	Loket gezond leven en werken

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende – kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
Participatie algemeen (vervolg)	Vormen van dagbesteding	De mogelijkheden voor omgaan met mantelzorg en werk	Het Participatiewiel; een leidraad voor integrale participatiebevordering
	Mogelijkheden om participatie in de wijk te vergroten	Vernieuwing in vormen van dagbesteding	Vernieuwing in dagbesteding 45 projecten
		Vernieuwing in de dagbesteding voor kwetsbare doelgroepen als ggz en lvb	Dagbesteding in ontwikkeling
Maatschappelijke participatie	De verschillende organisaties die vrijwilligerswerk en ontmoetingsactiviteiten organiseren en ondersteunen	Bestaande netwerken, die ze kunnen activeren	Sociale wijkteam en informele zorg – issues die spelen en oplossingen die werken
			Samenwerking wijkteams en actieve burgers
			Buurkracht
	Wat werkt bij maatschappelijke activering: methoden en werkwijzen.	Motivaties voor vrijwillige inzet en inzicht in welk type vrijwilligerswerk of - organisatie past bij welk type motivatie	Vrijwilligerswerk
	Vormen van vrijwilligerswerk en dagbesteding		Integrale aanpak multiproblematiek
Specifieke doelgroepen	Uitsluiting, zoals pesten, mobbing, culturele uitsluiting, radicalisering	Kennis over vrijwilligersmanagement.	Databank: Effectieve interventies
	Belangrijke overgangsmomenten (bijvoorbeeld als je 18 wordt en op eigen benen staat.		Publicatie: Ongelijke zorg in het dorp
	Kenmerken en signalen van taalproblematiek of laaggeletterd zijn	Samenhangende specifieke vragen en problemen	App: voor 18+ jongeren Kennisdossier: 16 tot 27-jarigen

p2/4

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende – kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
Specifieke doelgroepen (vervolg)	Kenmerken en signalen van polarisatie en radicalisering	Van wegen om mogelijke zorg en ondersteuning deze groep te regelen	Website: Laaggeletterdheid
	Burgerinitiatieven van mensen met diverse culturele achtergronden	Sleutelfiguren, formele en informele netwerken (zelforganisaties en vluchtelingenwerk)	Kennisplatform Integratie en Samenleving (KIS)
Culturele - en seksuele diversiteit	De specifieke problematiek die mensen uit minderheidsgroepen kunnen ervaren. Denk aan discriminatie, taboeonderwerpen, migratie en eer-gerelateerd geweld.	Activeren van burgerinitiatieven	9 handvatten voor burgerinitiatieven van burgers met een diverse culturele achtergrond
	Migratie en overlevingsstrategieën die hieruit voortkomen	Vormen van participatie van die specifieke doelgroepen	Maatjesproject: Doorbreken isolement van LHBT-vluchtelingen en asielzoekers
	Het leven tussen culturen en cultuurverschillen en hoe daarmee om te gaan (gevoeligheden, omstandigheden)	Welke ondersteuning passend is bij migratie en overlevingsstrategieën	Praktische gids met tools: wijkteams en diversiteit
	Specifieke risicofactoren bij migrantenjeugd	Specifieke begeleidingsvragen (bv. taalbarrière, zingeving, statushouderschap, onderwijs, werk en inkomen, aanpak opvoeding, leven tussen verschillende culturen)	Kennisplatform integratie en samenleving
	Kenmerken en signalen van overbelasting bij niet-westerse mantelzorgers	Risico's op depressiviteit, psychische problematiek en suïcidaliteit	Pedagogische mismatch
	Migratie en overlevingsstrategieën die hieruit voortkomen	Geringere mogelijkheden van mantelzorg door verbroken familierelaties	Hoe ondersteunt u overbelaste, allochtone mantelzorgers?
	Veelvoorkomende kwetsbaarheden in zelfredzaamheid en participatie (onbekendheid met georganiseerde vrijwilligerswerk, hoge werkloosheid, beperkt netwerk, discriminatie enzovoort)		
	Kenmerken en signalen van LHBTI	Over veelvoorkomende problematiek bij burgers met migratieachtergrond (geestelijke problemen, trauma's, overbelasting, onbekendheid met voorzieningen en systemen, taal)	

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende – kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
Culturele - en seksuele diversiteit (vervolg)	De wet- en regelgeving rondom inschrijving gemeente, urgentieverklaring, ontruiming, uithuisplaatsing en uitzonderingen/slimme oplossingen op de regel	De ondersteuning rondom LHBTI-vragen	Onlinecursus over hoe je LHBT-cliënten bij hulpvragen ondersteunt
			LHBT- vragen bij ouderen
Domeinspecifieke informatie	Mogelijkheden leerwerkbedrijven en andere voorzieningen	De verschillende wettelijke kaders die een opdracht hebben op het gebied van participatie (bijvoorbeeld Wmo, Participatiewet, Jeugdwet)	Participatiewet en de WWB-maatregelen: een overzicht
			Participatiewet en Wmo: latrelatie of huwelijk?
		De sociale kaart op het gebied van participatie	Doelgroep register

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Opvoeden en opgroeien

Voor een kind of een jeugdige is het van belang om warme, ondersteunende relaties te hebben met het gezin, vrienden, de school en de wijk. De basis hiervoor wordt al op jonge leeftijd gelegd. Hebben ouders vragen en problemen, dan is het van, van belang om goed stil te staan bij de vraag wat de gevolgen daarvan zijn voor de opvoeding of voor de ontwikkeling van het kind. Hierbij is het de kunst om andere leefgebieden daarbij tijdig en goed in te zetten.

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende - kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
Normale ontwikkeling	De normale ontwikkeling van kinderen en jeugdigen (ontwikkelingsfasen)	Het kunnen bevorderen van een positieve ontwikkeling (normale ontwikkeling kinderen en jeugdigen)	De ontwikkeling van kinderen (versterken)
	Meest voorkomende opvoed- en opgroeivragen en problemen (van 'normale' problemen tot complexe problematiek)	De betekenis van de diagnose voor de opvoeding	Schema ontwikkelingsaspecten & omgevings-interactie Top tien positieve ontwikkeling Richtlijn opvoedingsondersteuning
(Ontwikkelings)problemen	Kenmerken van de (meest voorkomende) problematieken bij kinderen	De impact van de problematiek van het kind op ouderschap	Quickscan naar ondersteuningsbehoefte zorgintensieve gezinnen
	Signalen van ontwikkelingsachterstand of gedragsproblemen bij (jonge kinderen)	Ondersteuning bij ontwikkelingsachterstand of gedragsproblemen bij jonge kinderen	Platform integrale vroeghulp

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende – kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
(Ontwikkelings)problemen (vervolg) • Angst • Autisme • ADHD • Gewicht			Van Wiechen ontwikkelingsonderzoek Richtlijnen JGZ
	Het terugdringen van belemmerende factoren		Balansmodel
	Kenmerken van angst, depressie of trauma	Ontwikkelfasen in het acceptatieproces van ouders en kind bij de verwerking van de diagnose	De richtlijn over jeugd en angst Depressieve klachten en de jeugd Wat werkt bij angst
	Kenmerken autisme	De ondersteuning van het kind met autisme	JGZ richtlijn Autismespectrumstoornis Wat werkt bij autisme Handreiking: van sociaal onhandig tot autisme Richtlijn autismespectrumstoornissen
	Kenmerken ADHD	De ondersteuning van het kind met ADHD	JGZ Richtlijnen ADHD Richtlijn ADHD Handreiking: van onrustig gedrag naar ADHD
	Kenmerken van over- en ondergewicht		Wat werkt bij eetstoornissen Richtlijn overgewicht

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende – kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
• Gewicht (vervolg) • Begaafdheid • Taal • Motoriek • Pesten • Gedrag			Erkende interventies overgewicht
			Basismodel overgewicht van Care for obesity
	Kenmerken laag - en hoogbegaafdheid	De ondersteuning van het kind met laag- en hoogbegaafdheid	Jonge hoogbegaafde kinderen; een bijzondere doelgroep kenmerken en problemen
	Kenmerken taal- en rekenproblemen		Informatie over dyscalculie
			Signalering taalachterstanden
			Richtlijn taalontwikkeling
	Kenmerken van achterblijvende motoriek		Mijlpalen motorische ontwikkeling
			Richtlijn motorische ontwikkeling
			Van Wiechen ontwikkelingsonderzoek
	Kenmerken van pesten		Wat werkt bij pesten
			Handreiking: van plagen tot pesten
			Richtlijn pesten
			Richtlijnen ernstige gedragsproblemen
	Kenmerken (ernstige) gedragsproblemen	De ondersteuning van het kind met (ernstige) gedragsproblemen	

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende – kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
• Gedrag (vervolg)			Informatie over problematisch gedrag
• Radicalisering	Signalen van radicalisering	Ondersteuning bij radicalisering	Signalen van radicalisering
• LHBTI's	Genderidentiteit (twijfel over geslacht) of seksuele identiteit (twijfel over geaardheid)	Consequenties voor de verschillende leefgebieden	Website voor jongeren over LHBTI (1) en (2)
	Problematiek van LHBTI's	Grotere kans op depressiviteit en suïcidaliteit bij LHBTI's	Online leermodule over LHBTI cliënten
	Bewustzijn van eigen waarden en norm		Factsheet hoe ondersteun je LHBT jongeren
• Besluitvorming	Weging vragen en problemen	Gezamenlijke besluitvorming rond specifieke problematiek van het kind.	18 is ook maar een getal, omschakeling volwassenheid Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming Viervenster analysemodel Samenvattingskaart Richtlijn Samen met ouders en jeugdige beslissen over hulp Wat werkt bij besluitvorming Publicatie: Visie en bekwaamheid maken het verschil; over professionele besluitvorming. De (gespreks)methodiek Gezamenlijk Inschatten Zorgbehoeften (GIZ), SamenStarten, SPARK

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende – kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
Opvoeding en ouderschap	Ouderschap	Complex ouderschap	Actuele initiatieven preventie en versterking ouderschap Informatie over opvoeden en opgroeien voor ouders Werken en ouderschap
	Versterken van het ouderschap		Informatie over ouderschap en het versterken van ouderschap
	Normale ontwikkeling van kinderen	De lokale ouderschapseducatie	Normale ontwikkeling van kinderen
	De ouderschapstheorie van Van der Pas	Het toepassen van het bufferdenken	Het nut van ouderschapstheorie
	Fasering en veranderingen in de relaties binnen gezinssituatie	Gezinsdynamiek en rolverhoudingen in samengestelde gezinnen	Samengestelde gezinnen
	Kenmerken en signalen van een gezonde of ongezonde hechtingsrelaties		Hechting en hechtingsproblemen Het belang van hechting in de ontwikkeling van het kind Hechting en cijfers Hechting en antisociaal gedrag
	Kenmerken en signalen van disfunctionele gezinssystemen (ouders die ziek zijn, loyaliteitsconflict)	Systemisch werken met gezinnen	
	Kenmerken en vroege signalen van verbaal, psychisch en fysiek geweld	Toepassing van de meldcode kindermishandeling	Signalen van kindermishandeling

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende – kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
Opvoeding en ouderschap (vervolg)			Richtlijn Kindermishandeling Jeugdhulp en Jeugdbescherming
			Richtlijn kindermishandeling JGZ
	Het recht van gezinnen op het opstellen van een familiegroepsplan met hun omgeving	Het begeleiden en opzetten van netwerkbijeenkomsten	Meldcode kindermishandeling
			Factsheet familiegroepsplan
	Diverse culturele verschillen in relatie met opvoeding	Gezinsdynamiek en rolverhoudingen in gezinnen met andere culturele achtergronden	Wat werkt bij migrantenjeugd?
			Overbruggen van cultuurverschillen in de opvoeding
	Signalen en kenmerken van multiproblematiek	Ondersteuning bij multiproblematiek	Informatie over multiprobleemgezinnen
	Signaleren wanneer de relatie tussen ouders moeizaam verloopt	Strijdniveaus in de echtscheiding (escalatieladder)	Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige scheiding
	De gevolgen en risico's van een scheiding	Ontwikkelniveaus van (complex) ouderschap	
	Van in-stand-houdende factoren ouders	Oudervervreemding en gevolgen daarvan voor het kind	Informatie over scheiding
	Invloed van scheiding	Ondersteuning van een kind bij scheiding	De rechtwijzer voor kinderen
	Scheidingsplan voor ouders	Scheidingsverwerking	Erkende interventies
	Nieuw -samengestelde gezinsproblematiek	Aanpakken waarmee ernstige grensoverschrijdende incidenten als zodanig geïdentificeerd kunnen worden en hierop actie kunnen ondernemen	Wat werkt bij scheiding

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende – kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
Opvoeding en ouderschap (vervolg)	Signalen van conflictueuze scheidingssituaties of ouderlijke conflicten	Ouderbemiddeling en inzetten van hulpverlening bij conflictueuze scheidingssituaties of ouderlijke conflicten	Samengestelde gezinnen
	Kenmerken en signalen van familiaal geweld	Risicotaxatie en wanneer opschalen nodig is	Richtlijn scheiding en problemen bij jeugdigen
	Signalen en kenmerken van crisis	Doorverwijsmogelijkheden, als gezinsvoogdij, crisisopvang, jeugdaanbieders, juridische procedures	Checklist risico kindermishandeling: LIRIK
Domeinspecifieke informatie	Media, als televisie, telefoon, games, apps en wat daarvan populair is bij kinderen/jongeren	Risicovol media gedrag	Veilig thuis
	Mediaopvoeding, bewust en veilig mediagebruik	Kenmerken en signalen van zorgwekkend mediagebruik, zoals verslaving of bij kwetsbare doelgroepen (beperkte cognitieve ontwikkeling)	Kennisdossier mediaopvoeding
	Kenmerken en signalen van 'hang' -jongeren 16-23 jaar zonder psychiatrie	Effectieve aanpakken hangjongeren	Effectiviteit mediaopvoeding
			Beeldverhaal
			Beeldverhaal
Omgevingsfactoren	De organisaties voor kinderopvang, zoals de kinderopvang voor 0-4-jarigen, de buitenschoolse opvang (plus) voor kinderen in de basisschoolleeftijd	Mogelijkheden voor (medische) zorg en begeleiding in de school voor specifieke groepen leerlingen, zoals ernstig meervoudig beperkte leerlingen	Tipsheets mediaopvoeding
	Aansluitingsmogelijkheden bij kinderopvang	De ondersteuning van professionals, bijvoorbeeld op het gebied van communiceren met ouders, signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling, enz.	Adviezen voor professionals: media toolbox
			Overlast
• Kinderopvang			Werken aan kwaliteit van kinderopvang en peuterspeelzaalwerk

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende – kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
• School	De voorziening voor kinderen met beperkingen of ontwikkelingsproblemen, zoals MKD's (medisch kinderdagverblijven) en kinderdagcentra.	Bestaande en mogelijke zorgarrangementen in de regio ten behoeve van specifieke groepen leerlingen, inclusief de toelaatbaarheid en financiering daarvoor	Specialistische expertise in kinderopvang en peuterspeelzaalwerk
	Het belang van onderwijs voor een positieve ontwikkeling van kinderen		
	De scholen in de wijk, de gemeente en hun populaties	Mogelijkheden voor integrale toewijzing van speciaal onderwijs, ondersteuning, jeugdhulp in de school, leerlingenvervoer, enz.	Ondersteuningsroute voortgezet onderwijs en jeugdhulp
		Doel en opzet van het Ontwikkelingsperspectief (OPP) en het opnemen van jeugdhulp aan jeugdige en gezin daarin	Verbinding in de praktijk - mbo
		De procedures en voorwaarden voor toelaatbaarheid tot het (voortgezet) speciaal onderwijs, sbo en praktijkonderwijs en de rol van het deskundigenadvies daarbij	Taken en functies in multidisciplinaire samenwerking Onderwijs en jeugdhulp
	De zorg- en ondersteuningsmogelijkheden van scholen	Startkwalificatie en de rol van het onderwijs bij arbeidstoeleiding voor kwetsbare jongeren	Ondersteuningsroute primair onderwijs en jeugdhulp
	Afspraken over de rol van het wijkteam in scholen	(het voorkomen van) de problemen die jeugdigen tegenkomen in de continuïteit van de hulp bij de overgang van 18- naar 18+	Stroomschema zorg in onderwijstijd
	Partnerschap en communicatie met ouders		Samenwerken rondom veiligheid
	Preventieve activiteiten vanuit jeugdhulp		Onderwijs- zorg- arrangementen
	Regels en afspraken met betrekking tot privacy en gegevensuitwisseling		Privacy aspecten van werken rondom het kind
	De samenwerking tussen scholen, wijkteam en Veilig Thuis bij vermoedens van onveiligheid		

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende – kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
• School (vervolg)	Leer- en ontwikkelingsproblemen		Voortijdig schoolverlaten en verzuim
	Schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten		Welke jongeren hebben moeite werk te vinden en te behouden?
		(Effectieve) interventies en technieken om het sociaal netwerk te versterken bij jeugdigen en gezinnen	Preventie van schoolverzuim
	School als vind- en werkplaats		Arbeidstoeleiding jongeren in kwetsbare posities
	Verbinding jeugdhulp, onderwijs en arbeidsmarkt	Wetgeving onderwijs en kenniskaart onderwijs en arbeidsmarkt (jongerenloket)	Kwaliteit verbinding onderwijs en jeugdhulp
	Wanneer het onderwijs ingeschakeld dient te worden		Publicatie Onderwijs en Jeugdhulp in verbinding
	Het belang van continuïteit van de schoolloopbaan	De wijze waarop schoolloopbaan en onderwijsondersteuning een plek kunnen krijgen in het gezinsplan	Handreiking: van geen zin hebben in school tot schooluitval
Informele netwerken	Het betrekken van het eigen netwerk van het gezin	Rol en werking van alle partners in de basisvoorziening	Integraal werken in de Wijk
	Het betrekken van mantelzorgers van het gezin		
	Het betrekken van vrijwilligersorganisaties van het gezin		
Vrije tijd	Bestaande jeugdorganisaties in de wijk, zoals sportclubs, cultureel werk voor jeugd, buurthuisactiviteiten, projecten en activiteiten voor specifieke jeugdgroepen		Een sterke basis in de wijk voor positief opgroeien
			Top 10 positieve ontwikkeling jeugd

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende – kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
Vrije tijd (vervolg)	De straatcultuur, straatgroepen en jeugdbendes.		
	Hangplekken voor jongeren in de wijk		
Andere ondersteuners	De jeugdgezondheidszorg met betrekking tot vroegsignalering, gezinsondersteuning, opvoed- en opgroeihulp en preventieve activiteiten		
	De leerplichtambtenaar ten behoeve van het signaleren van problematiek bij verzuimende leerlingen en het inzetten van hulp daarvoor		
	De politie / wijkagent ten behoeve van signalering en aanpak van leerlingen die te maken krijgen met (beginnende) criminaliteit		
	De Jeugd-GGZ, MEE en andere jeugdhulporganisaties ten behoeve van de hulp aan leerlingen / jeugdigen		
Andere ondersteuners	Cijfers over opvoeden en opgroeien		Cijfers over opvoeden en opgroeien
	Wijkteams en diversiteit		Diversiteitskader wijkteams
	Privacy en gegevensuitwisseling		Informatie over privacy en gegevensuitwisseling sociaal domein
	Omgaan met privacy		In goed vertrouwen, vuistregels voor professionals in omgang privacy jeugd en opvoeding
	Kinderen in armoede		Publicatie Opgroeien en opvoeden in armoede

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende – kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
Andere ondersteuners (vervolg)			<u>Wat werkt bij de aanpak van armoede</u>
	Onafhankelijke cliëntondersteuning Wet- en regelgeving rond jeugdhulp		<u>Vanuit jeugdhulp vanuit Jeugdwet, WLZ, WMO of ZVW</u>

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Veiligheid

Het wijkteam heeft kennis over de veiligheid; een basisbehoefte van ieder mens bij zijn ontwikkeling.

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende – kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
Veiligheid	Een veilige basis die een mens nodig heeft om zich te ontwikkelen, bijvoorbeeld weergegeven in de piramide van Maslow	Welke ondersteuning geboden kan worden wanneer de veilige basis in het geding is	
	De rechten van de mens	Aanpak en doorverwijzingen bij situaties waarin mensenrechten worden geschonden	Mensenrechten
	De rechten van het kind	Aanpak en doorverwijzingen bij situaties waarin kinderrechten worden geschonden	Kinderombudsman
	Signalen en kenmerken van een veilige leefomgeving voor het kind		Veiligheid thuis en op school
	Mediaopvoeding en het ontwikkelen van digitaal burgerschap	Aanpak en doorverwijzingsmogelijkheden bij situaties waarin mediagebruik negatieve gevolgen heeft voor de veiligheid	Mediaopvoeding 5 vragen over digitaal burgerschap
Onveiligheid	De meldcode	Mogelijke doorverwijzers wanneer er sprake is van lichamelijke en geestelijke mishandeling	Werken met de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende – kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
• Lichamelijke en geestelijke mishandeling (vervolg)	Afspraken tussen de gemeente en Veilig Thuis		Factsheet samenwerkingsafspraken gemeenten en Veilig Thuis
	Signalen en kenmerken van seksueel geweld	Interventies en doorverwijzer wanneer er sprake is van seksueel geweld	Feiten en cijfers seksueel geweld Effectieve interventies huiselijk geweld
	Voorkomen en terugdringen van seksueel grensoverschrijdend gedrag bij jongeren		Vlaggensysteem; seksueel gedrag bij kinderen duiden en sturen
	Signalen en kenmerken van kindermishandeling	Aanpak en doorverwijzingsmogelijkheden bij (vermoedens van) kindermishandeling	Kennisdossier kindermishandeling
			Actieplan kindermishandeling
			Richtlijn kindermishandeling
	De diverse vormen van kindermishandeling	Aanpak en doorverwijzing bij kindermishandeling	Vormen van kindermishandeling
	Instrumenten om signalen te ordenen en kindermishandeling vast te stellen		Instrumenten kindermishandeling
	Gespreksvoering bij (vermoedens van) kindermishandeling		In gesprek met kind en ouders
	Signalen en kenmerken van seksueel misbruik bij kinderen		Signalen van misbruik bij kinderen herkennen
	Signalen en kenmerken van ouderenmishandeling	Aanpak en doorverwijzing bij ouderenmishandeling	Artikel ouderenmishandeling

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende – kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
• Lichamelijke en geestelijke mishandeling (vervolg)			Dossier ouderenmishandeling
	Signalen van risico's rondom mantelzorg	Aanpak en doorverwijzingsmogelijkheden bij zorgen rondom mantelzorgers	Ontspoorde mantelzorg
	Signalen van mensenhandel en loverboyproblematiek	Mogelijke doorverwijzers wanneer er sprake is van mensenhandel en loverboyproblematiek	Aanpak van mensenhandel/loverboyproblematiek in de zorg voor jeugd
	Meisjesbesnijdenis of vrouwelijke genitale verminking	Mogelijke doorverwijzers wanneer er sprake is van meisjesbesnijdenis of vrouwelijke genitale verminking	Handreiking vrouwelijke genitale verminking
	Signalen en kenmerken van stalking	Mogelijke doorverwijzers wanneer er sprake is van stalking	Stalking Informatie over stalking voor slachtoffers en omstanders
	Signalen en kenmerken van onveiligheid van genderpersonen	Aanpak en doorverwijzing bij onveiligheid van genderpersonen	Politie-eenheid; aanspreekpunt voor LHBT-gerelateerde incidenten. Transgendernetwerk COC Iedereen is anders
• Huiselijk geweld	Signalen en kenmerken van huiselijk geweld	Specialistische behandelvormen bij geweldssituaties	Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling Veilig Thuis
	De rol van het sociale wijkteam bij huiselijk geweld	Aanpak en doorverwijzingsmogelijkheden bij (vermoedens van) huiselijk geweld	Factor veiligheid de rol van het sociaal wijkteam Praten over huiselijk geweld kun je leren

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende – kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
• Huiselijk geweld (vervolg) • Radicalisering • Pesten • Veiligheid in en om het huis • Omgeving	Afspraken gemeente en Veilig Thuis	Interventies wanneer er sprake is van huiselijk geweld	Factsheet samenwerkingsafspraken gemeenten en Veilig Thuis Effectieve interventies
	Signalen en kenmerken van radicalisering	Organisaties en doorverwijzers rondom radicalisering	Signalen van radicalisering NJI-dossier radicalisering
	Aanpak van radicalisering in het onderwijs en radicalisering		Aanpak radicalisering in het onderwijs
	Van plagen tot pesten	Wat werkt bij het tegengaan van pesten	Handreiking: van plagen tot pesten Wat werkt tegen pesten
	Risicofactoren en gevolgen van pesten		Risicofactoren pesten Gevolgen voor slachtoffers van pesten
	Cyberpesten		Cyberpesten, wat is het en wat kan je er tegen doen?
	Pesten op het werk		Pesten op de werkvloer
	Signalen en risico's van vallen bij ouderen	Aanwezige organisaties in de wijk die producten en materialen leveren voor valpreventie	Cijfers over vallen bij ouderen Veilige producten en valpreventie
	Verscheidenheid aan overlast in de buurt	Interventies bij overlast	Cijfers over overlast Jeugdcriminaliteit

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende – kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
Domeinspecifieke informatie	Rechten van de inwoner		Juridisch loket
	Jeugdreclassering		Wat is jeugdreclassering?
	Jeugdbescherming		Jeugdbescherming: wie doet wat?

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Psychische gezondheid

Mensen kunnen gevoelens en gedachten hebben die belemmerend werken voor hun functioneren, denk daarbij aan angst, woede, neerslachtigheid of alleen zijn. Belangrijk is oog te hebben voor deze gedachten en gevoelens en zowel sluimerende als complexe psychische problematiek te herkennen, zoals langdurige depressie of autisme.

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende – kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
Psychisch (dis)functioneren	Psychisch gezond functioneren		Informatie en test psychische gezondheid voor jeugd
			Richtlijn psychosociale problemen
	Verwevenheid van psychische gezondheid met andere leefgebieden als lichamelijke gezondheid of participatie	Interventies en aanpak voor inwoners met multi-problematiek	Filmpje Goede voorbeelden aanpak voor inwoners met multiproblematiek
			Publicatie Goede voorbeelden Integraal Werken in de Wijk met mensen met een LVB en/of GGZ problematiek
	Kenmerken en signalen van veelvoorkomende sluimerende en complexe psychische problematiek:	Hoe basiskennis psychopathologie en diagnostiek toe te passen in een anamnese	Informatie over kenmerken en behandelwijzen
		Gedragsstijlen en onderscheid van psychiatrische kenmerken	Verwijzing naar informatie diverse problemen
			Gedragskenmerken voorspellen
			Probleem: alle onderwerpen

p1/7

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende – kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
Psychisch (dis)functioneren (vervolg)	Persoonlijkeitsproblematiek		Overzicht signalen en typen persoonlijkheidsstoornissen
	Psychose		Wat is een psychose?
	Bipolaire stoornissen		Zelftest bipolaire stoornissen
	ADHD		Wat is ADHD bij volwassenen?
	Autisme		Wat is autisme?
	Depressie		Wat is depressie?
			Interventies depressie
			Keuzewijzer passende tool of therapie
	Dementie op jonge leeftijd		10 signalelementen voor Jong Dementie
	Stress/burnout		Wat is stress en burnout?
	Veelvoorkomende angsten		Wat zijn veelvoorkomende angsten?
	Traumatisering		Wat is traumatisering bij jeugdigen?
	Co-morbiditeit		Wat is co-morbiditeit?
	Mensen met verward gedrag/zorgmijders		Wat is bemoeizorg?
	Suïcideneiging/ (acute) dreiging		Handelen bij dreiging zelfdoding
			113 zelfmoord preventie

p2/7

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende – kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
Psychisch (dis)functioneren (vervolg)	Diverse verslavingen	Diverse verslavingsfasen	Informatie en interventies verslavingen
		Invloed van behandeling door GGZ/verslavingszorg	
		Hoe je problematiek bespreekbaar kunt maken	Bespreken en signaleren van overmatig alcoholgebruik
		Interventies en ondersteuningsmogelijkheden	Ondersteuningsmogelijkheden
		KOP (kortdurende behandeling binnen de generalistische basis ggz en POH-GGZ)	Artikel KOP model voor generalist GGZ
		Risicotaxatie-instrumenten	Wegwijzer naar ondersteuning
		Innovaties op gebied van geestelijke gezondheid	Innovatie
Herstel	Uitgangspunt van herstel van de psychische gezondheid en het realiseren van een voor de cliënt zo hoog mogelijke kwaliteit van leven	Hoe te handelen in crisissituaties en (tijdelijk) de regie overnemen	Patiëntenperspectief
		Motivatie en ondersteuning bij gedragsverandering tbv herstel	Bouwstenen voor herstel
		Gesprekstechnieken en gedragsveranderende interventies	Minicursus over zelfregie
	Manieren waarop mensen kunnen herstellen van psychische onbalans en voorkomen van verslechtering	Kwartiermaken waardoor het maatschappelijke klimaat voor participatie van mensen met psychische problemen bevordert wordt en zij kunnen werken aan herstel en rehabilitatie	Kwartier maken
		Samenwerken aan herstel in de wijk	Praktijkvoorbeeld Amsterdam GGZ coaches in de wijk
			Succesvolle aanpakken van samenwerking in de wijk

p3/7

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende – kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
Psychisch (dis)functioneren (vervolg)	Risico's van psychische problemen op de gezondheid en veiligheid van mensen zelf en hun omgeving	Afwegingen en vanuit integrale benadering omgaan met risico's, in samenspraak met behandelaars	Checklist problemen
	Weging vragen en problemen	Gezamenlijke besluitvorming rond specifieke problematiek	Checklist hulpverleners gezamenlijke besluitvorming over hulp
Zelfmanagement	Mensen met verward gedrag/zorgmijders: mental health first aid		Diverse filmpjes met uitleg over eerste hulp
	De rol van naasten, familiesysteem en mantelzorgers bij de zorg aan mensen met psychische problematiek	Interventies voor ondersteuning en begeleiding die zorg-/hulpverleners helpen om de betrokkenheid van familieleden en mantelzorgers te (h)erkennen en hun behoeften aan ondersteuning te beantwoorden	Generieke module Samenwerking en ondersteuning naasten
		Ondersteunen kinderen van ouders met psychische problemen	Factsheet feiten en richtlijnen kinderen van ouders met psychische problemen
	Bemoeizorgers die via de ggd in samenwerking met ggz en verslavingszorg actief zijn	Hoe je mensen met psychische aandoening voldoende ruimte geeft om zelfstandig keuzes te kunnen maken en dit te stimuleren	Module over zelfmanagement in ontwikkeling
	Invloed van werk op het herstel, welzijn en welbevinden van mensen met psychische aandoeningen	De rol die werk heeft voor betrokken patiënt bij zijn of haar herstel	Arbeid als medicijn
	Invloed van stigma op mensen met psychische aandoeningen	(Kosten-)effectieve interventies en methodieken om publiek stigma, zelfstigma en stigmatisering in de hulpverlening te bestrijden	Destigmatisering
		Invloed en werking van ervaringsdeskundigen en zelfhulpinitiatieven	Ontdek je buurt Ingangen zelfhulp
	Euthanasie		Inzichten en informatie euthanasie

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende – kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
Crisisopvang	Acute problematiek en crisispreventie	Specifieke bejegening cliënt met psychische/psychiatrische problematiek	Bejegening
	De keten van psychiatrische hulp voor mensen die in psychische nood verkeren	De inhoud van zorg die de patiënt ontvangt in de keten van de acute psychiatrie en de organisatie van zorg die bij deze inhoud past	Generieke module Acute psychiatrie
	Psychiatrische en/of somatische co-morbiditeit bij mensen met psychische aandoeningen	Handvatten voor de benadering van psychiatrische patiënten met somatische en/of psychiatrische comorbiditeit/bemoeizorg	Generieke module Comorbiditeit Samenwerking en ondersteuning van naasten (van mensen met psychische problematiek)
Specialistische psychische vraagstukken kind/jeugd	Kenmerken en signalen bij kinderen met stemmingsproblemen	Ondersteuning bij omgaan met het vraagstuk	Factsheet feiten en psychiatrische richtlijnen stemmingsproblemen
	Kenmerken en signalen van middelengebruik	Ondersteuning bij omgaan met het vraagstuk	Factsheet feiten en psychiatrische richtlijnen middelengebruik Informatie over middelenmisbruik en verslaving
	Kenmerken en signalen van gameverslaving	Ondersteuning bij omgaan met het vraagstuk	Informatie opvoeden met media
	Kenmerken en signalen van eetstoornissen	Ondersteuning bij omgaan met het vraagstuk	Toolbox met factsheets en tips voor professionals
		Specifieke ondersteuning bij rouwverwerking van ouders	Wat werkt bij eetstoornissen Begeleiding bij overlijden kind

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende – kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
Specialistische psychische vraagstukken kind/jeugd (vervolg)		Onderscheid tussen kind- en omgevingsgerelateerde risicofactoren voor de geestelijke ontwikkeling van de jeugdige	
	Impact psychische vraagstukken op ouders/omgeving	Doorverwijsmogelijkheden	
Specialistische psychische vraagstukken ouderen	Kenmerken en signalen van psychische vraagstukken bij ouderen	Geriatric (ouderenzorg) (basiskennis)	Programma over beter ouder worden
	Veroudering	Ondersteunen bij het ouder worden	
		Tijdig signaleren van (dreigende) problemen	Screeningsinstrumenten
	(beginnende) Dementie	Medicatie (spiegel etc)	Informatie en handelwijze
		Omgaan met (diagnose) dementie	Tips en test over dementievriendelijk zijn
		Ondersteuning naasten	Online training voor netwerk van mensen met dementie
			Hulp bij accepteren diagnose
	Technologische hulpmiddelen bij dementie	Aanwijzingen bij gebruik van technologische hulpmiddelen.	Infographic - Technologie bij dementie thuis
			Hulpmiddelenwijzer
			De technologische toekomst van de Zorg
	Onderzoeksmogelijkheden diagnosticering dementie		Brochures en filmpjes
	Depressie en eenzaamheid/isolatie		Tool verbeteren aanpak eenzaamheid
			Bestrijden eenzaamheid

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Kennis per bouwsteen	Professionals hebben algemene kennis op basis waarvan zij signalen kunnen herkennen	Professionals hebben specifieke – verdiepende – kennis op basis waarvan zij zelf ondersteuning kunnen bieden	Link naar andere kennisbron
Specialistische psychische vraagstukken ouderen (vervolg)	Rouwverwerking en verlieservaringen bij diagnose dementie		Hulp bij overlijden
Domeinspecifieke informatie	Mogelijkheden van psycho-educatie i.s.m. POH-GGZ/ FACT- teams	Beleid en aanpak die gemeente hiervoor ontwikkelt	
	Inzet van begeleid/beschermd wonen		Op weg naar een beschermd thuis
	(Vernieuwende) dagbesteding		Vernieuwing in dagbesteding
	Vormen van ondersteuning door GGZ op basis van duur, intensiteit en blijvende problematiek		Methodebeschrijving
	Actuele juridische kennis (incl. privacywetgeving)		Sociaal werk & GGZ
	Juridische kaders Wmo	Inschatten of ondersteuningsvraag binnen Wmo past	e-learning Privacy
	Kennis van aanbod verzekerde zorg en niet verzekerde zorg	Inschatten of ondersteuningsvraag binnen WLZ of zorgverzekering past	Infographic diverse wetten
	Kennis van de keten van en samenwerkingsafspraken tussen huisartsenzorg, generalistische basis ggz en gespecialiseerde ggz	Kennis over de taakafbakening, verantwoordelijkheidsverdeling en monitoring bij gedeelde geestelijke gezondheidszorg	Anders professioneel
		Inschatten noodzaak en toeleiden naar beschermd wonen	Generieke module Landelijke GGz Samenwerkingsafspraken
			Checklist en informatie over toeleiding beschermd wonen

- Home
- Introductie
- Werken vanuit perspectief van inwoner of cliënt
- Kennis van specifieke doelgroep
- Generieke competenties

Lichamelijke gezondheid

Dagelijks functioneren

Inkomen

Participatie

Opvoeden en opgroeien

Veiligheid

Psychische gezondheid

Colofon

Auteurs:

Herma Ooms en Mirella van den Burg (NJI),
Annelies Kooiman (Movisie), Marga Beckers (NCJ)

Redactie:

Harry Hens (Movisie)

Met dank aan:

De in IWW samenwerkende kennisinstituten:
Movisie, Nederlands centrum Jeugdgezondheid,
Nederlands Jeugdinstituut, Vilans, Werkplaatsen
Sociaal Domein en partnerorganisaties: Avans,
Buurtplein Doetinchem, gemeente Amersfoort/
regio Eemland, Kwaliteitsontwikkeling GGZ,
Kennisplatform Integratie & Samenleving,
Stichting Lezen en Schrijven, IVO, Vereniging
Orthopedagogische Behandelcentra en de
WIJ-academie Eindhoven.

Vormgeving:

Taluut

Contact

Voor meer informatie over de kenniskaarten of voor
ondersteuning bij de toepassing van de
kenniskaarten, kan contact opgenomen worden met
info@integraalwerkenindewijk.nl

Overname van informatie uit deze publicatie is toegestaan onder voorwaarde van de bronvermelding.

© 2018 IWW

Dit is een uitgave van Integraal Werken in de Wijk.

In dit landelijk programma bundelen Movisie, het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid, Nederlands Jeugdinstituut, Vilans en de Werkplaatsen Sociaal Domein de krachten om samen met professionals en beleidsmakers kennis en expertise over integraal werken te ontwikkelen en toegankelijk te maken.

Meer informatie: www.integraalwerkenindewijk.nl

